

Andreja Babšek

Razstave so duša knjižnice

Razstave v Mariborski knjižnici

Med vsemi dejavnostmi, s katerimi pionirske knjižnice vpeljujejo otroke v prostrani svet knjig, pripada posebno mesto razstavam. A zanje je potrebno izdatno prostorsko in materialno obilje. Tega pa v naši knjižnici nikoli ni bilo dovolj in ga še sedaj ni. Tako najdemo zapis o stanju v letih 1971 in 1972: *Ni bilo privlačnih in funkcionalnih vitrin, velike mize smo postavili na pregledno mesto, jih pokrili, pod pregrinjala smo naložili škatle različnih velikosti, da smo dobili razne ravni za razgibano postavitev gradiva.*¹

Mariborska knjižnica se je od svojega obstoja naprej večala in v številnih letih odpirala nove enote z izboljšanimi prostorskimi kapacitetami, nekateri oddelki pa so zaradi nesrečnih dejavnikov ves čas ostajali bolj ali manj nespremenjeni, kar se v takšnih zgodovinskih prerezih zlahka pokaže. Besede, s katerimi Darja Kramberger opisuje stanje, v kakršnem se je nahajala pionirska knjižnica, bi namreč znova lahko veljale za razmere v današnji Pionirski knjižnici Rotovž. Ta se je leta 1973 preselila v sedanje prostore, ki so takrat veljali za pomembno pridobitev in so dejavnostim vrata na široko razprli, žal pa so ostali nespremenjeni vse do današnjih dni. Za razstave je bil odmerjen so-

¹ Darja Kramberger: Začetki in razmah pionirskih knjižnic v Mariboru. V: Na temeljih preteklosti snujemo prihodnost. Maribor: Mariborska knjižnica, 1999. Str. 131.

razmerno majhen prostor s sicerličnimi vitrinami, ki pa je omejeval obseg razstav, zato je moralo biti gradivo zanje toliko bolj skrbno izbrano. Velike tematske razstave so postavljali v delovni sobi, ki so jo morali posebej prilagoditi. Od leta 1982 je postavljanje razstav olajšala pridobitev Male dvorane. Leta 2001 se je vanjo preselila Velika čitalnica, s tem pa je v Pionirski knjižnici Rotovž ponovno okrnjena možnost velikih razstav. Zanimanje za tovrstne razstave je bilo veliko in prenekateri skupina otrok je prišla na ogled, žal pa niso bile v neposrednem stiku z izposojevalnico, zlasti potem, ko so se iz Pionirske knjižnice preselile v Malo dvorano, kjer ima zdaj prostore Velika čitalnica. To se vse do danes ni spremenilo. Pionirska knjižnica Rotovž se je v teh treh desetletjih v nekem smislu celo pomanjšala, saj knjižnični fond strmo narašča. Kakor nekoč moramo pri postavljanju razstav, ki naj bodo privlačne in vsebinsko mikavne, zaradi prostorske stiske tudi danes napeti vse razpoložljive inovativne sile.

Naj poudarim, da je treba to dejavnost skrbno negovati v vsakem oddelku in v vseh okoliščinah, saj z razstavami ne samo na premišljen način otroka seznanjamo z izbrano tematiko, se učinkovito odzivamo na določeno dogajanje v okolju, opominjamo na morebitne obletnice, podelitve nagrad in podobno, še bolj pa z njimi ustvarjamo prijetno vzdušje. To je na videz banalen razlog, vendar so ravno razstave in dekoracija tisto, kar daje nekemu prostoru dušo, tisto, zaradi česar se bralci dobro počutijo, tisto, kar jih vedno znova privabi. Razstava v prostoru ima podoben učinek kot metafora v jeziku: učinkuje, čeprav se je bralec sploh ne zaveda.

Razstava *Otroška moda naših dedkov in babic* (foto Boris Vugrinec, Pionirska knjižnica Nova vas, 1993).

Opredelitev razstav

V vseh teh letih je po enotah Mariborske knjižnice nastalo res zavidanja vredno število razstav, ki jih je pripravljalo veliko zaposlenih. Najbrž ne bi bilo odveč, če bi zaradi preglednosti spregovorili o njihovi tipologiji, ki se je razvila skozi desetletja.

Priložnostne razstave so manjše razstave, postavljene ob določeni priložnosti, za katero knjižničar

oceni, da kaže nanjo bralce posebej opozoriti. Pogosto gre za povsem samostojno obliko dejavnosti, odvisno od knjižničarjeve odzivnosti na dogodke v svojem okolju, naravnosti in specifičnega področja. To je nevsiljiv način, s katerim lahko knjižničar ozavešča mlade bralce, hkrati pa pogloblja svoje znanje. Število priložnostnih razstav se zato od enote do enote razlikuje. Nemoteno tečejo predvsem v osrednjih knjižnicah, Pionirski knjižnici Rotovž in Pionirski knjižnici Nova vas, saj jim način dela omogoča več poglobljanja v dejavnost. Nasprotno so zaposleni v zunanjih enotah vpeti predvsem v delo v izposoji, to pa je tudi glavni razlog, da se vedno pogosteje odločajo za postavitve tematskih razstav, ki stojijo dalj časa in prinašajo sodelovanje s sodelavci ter šolami, kraji, društvi in posamezniki njihovega kraja. Opozoriti je treba tudi na tiste priložnostne razstave, ki jih lahko mladi bralci postavijo kar sami. Otrokom je bilo v vseh enotah omogočeno, da sami postavljajo razstavi *Moja najljubša knjiga* in *Priporočam knjigo*. Prva od njih je bila aktualna do leta 2003, čeprav je del svoje svežine izgubila. Kljub temu pa smo akcijo usmerili v zanimivo sodelovanje z bralci. Ti so z veseljem oddajali listke s svojimi predlogi, ki so postali podlaga za posebno obliko motivacije. Knjižničarji so med sodelujočimi otroki vsak mesec izžrebali enega, s katerim so se pogovorili o njegovih bralnih navadah, drugih njemu ljubih knjigah ter vse zbrano gradivo razstavili na posebnem mestu v knjižnici (fotografije, knjige, zapisi ...).

Veliko kompleksnejše so **tematske razstave**, saj so plod študijskega dela, ki uporabnikom omogoča pregleden vstop v določeno področje na eni strani, na drugi strani pa knjižničarji z njim pridobivajo dodatno podlago za informacijsko delo. V pionirskih knjižnicah je taka dejavnost še posebej pomembna, saj nemalokrat otrokom nadgradi njihovo šolsko znanje, razširja zanimanje za nova področja in jih seznanja z informacijami, dosegljivimi v knjižnici. Tematska razstava namreč predstavi gradivo po določenem vidiku, bodisi knjige s podobno tematiko, z različnih strokovnih področij, bodisi ustvarjalnost enega samega avtorja ali njegovega določenega segmenta. Razstavljeno

Razstava *Ta svet je nekaj običajnega* v Pionirski knjižnici Rotovž (foto Robert Kereži, 1999).

Priložnostna razstava *Droga med mladimi* (foto Robert Kereži, Pionirska knjižnica Rotovž, 1998).

Razstava *Rodiš se samo enkrat* v počastitev 80-letnice Branke Jurca (foto Bogo Čerin, Pionirska knjižnica Nova vas, 1994).

gradivo knjižničarji večinoma obiskovalcem približajo z vodenjem po razstavah, značilnost večjih razstav pa so otvoritvene prireditve, kot so pogovori z ustvarjalci in raznovrstni programi. S prepletom teh oblik so postale razstave ena od nosilnih dejavnosti Mariborske knjižnice, zaradi česar jih moramo pretresti z različnih vidikov.

Pregled razstav kaže vsebinsko pestrost, velike pa so razlike v njihovem obsegu, kar je od nekdaj odvisno od prostorskih in kadrovskih danosti. Nikoli ni mogoče dovolj poudariti dejstva, da pod ime Mariborska knjižnica spadajo številne enote s svojimi značilnostmi, kakršne pač zahteva okolje, v katerem delujejo, vendar s skupno naravnostjo k uravnoteženemu in enakomernemu razvoju celotne ustanove. Ta težnja je očitna na vseh nivojih delovanja in tako tudi pri postavljanju razstav. Tematske razstave pripravljata predvsem Pionirska knjižnica Rotovž in Pionirska knjižnica Nova vas, pa tudi druge enote.

Med slednjimi moramo omeniti izvrstne razstave Tatjane Pernat v Knjižnici Lovrenc in Sonje Antolič v Knjižnici Hoče. Tradicijo sta v Hočah nadaljevali Tanja Dolinšek in kasneje Suzana Slavič, obe v izjemnem sožitju z okoljem, v katerem enota deluje. Tako sobivanje je še bolj živo s Stankom Kreinerjem, ki skrbi za razstave v Knjižnici Pekre in Knjižnici Bistrica ob Dravi ter z Ivanom Dornerjem, ki vez knjižnice s krajem preko razstav vzpostavlja tudi v Šentilju. Knjižnica Kamnica je razstavno dejavnost lepo razmahnila v preteklosti z Majo Mlinarič in danes z Moniko Čermelj, novejša Knjižnica Duplek pa s Tatjano Jamnik. Prav posebno mesto si zasluži Pionirska knjižnica Tabor, kjer Ana Marija Petančič in Metka Lipnik kljub stalni vključenosti v izposajo redno in sami poskrbita za razstave s pestrimi priložnostnimi in avtorskimi tematskimi razstavami ter s številnimi prenosi iz drugih enot.

Posamezne razstave postanejo v knjižnični mreži odmevnejše s prenosi iz enote v enoto, hkrati pa s pestrimi vsebinami bogatijo tudi tiste enote, ki zaradi narave dela razstavne dejavnosti same običajno ne morejo razvijati. Tak prenos po knjižnični mreži se je prvič zgodil leta 1976 z razstavo *Življenje Ivana Cankarja v besedi in sliki* avtorice Ane Marije Petančič.

Razstava se je iz Pionirske knjižnice Rotovž selila v Pionirsko knjižnico Tabor, Knjižnico Pekre in Knjižnico Studenci. Tako je moč prebrati tudi v Večeru: *Pionirska knjižnica pripravlja redne razstave v svojih prostorih, pomembnejše pa prenaša tudi v druge enote Mariborske knjižnice.*²

Mariborska knjižnica ne sodeluje samo znotraj svojih oddelkov, ampak tudi z okoliškimi vrtci in osnovnimi šolami. Taka izmenjava je dragocena, saj otroci svoje umetnine pokažejo izven ustaljenega okolja, poleg tega pa se na ta način izoblikuje posebna vez med njimi, njihovimi bližnjimi, ki si z otroki razstavo pridejo ogledat, in knjižnico. Takšne razstave so redne predvsem v Knjižnici Pobrežje in Knjižnici Tezno, pogosto se te vezi prepletajo tudi v Knjižnici Ruše, Pionirski knjižnici Rotovž in Pionirski knjižnici Nova vas.

Pomembna so tudi sodelovanja Mariborske knjižnice z drugimi institucijami, od katerih knjižnica dobiva gradiva za razstave oziroma prenese k sebi že pripravljeno razstavo. Takih povezav je bilo kar precej, izpostaviti kaže Cankarjev dom, Filmski muzej Slovenije, Narodni Muzej Ljubljana, Pokrajinski muzej Maribor, pred leti pa je bila še zlasti pogosta naveza z Muzeji radovljiške občine. Še posebej dragoceni so bili prenosi razstav iz tujine (Gradec, Marburg na Lahni) oziroma postavitve knjig, ki smo jih prejeli od konzulatov. Prva taka je bila razstava švicarskih slikanic leta 1971. Prenosi razstav v Mariborski knjižnici niso pomembni samo zaradi sodelovanja samega, temveč tudi zaradi racionalizacije dela in koristne uporabe tujega znanja, pa tudi zaradi možnosti, da si kakovostno razstavo ogleda čim več ljudi.

Otvoritev razstave kot osrednji dogodek

Že na samem začetku je bilo zamišljeno, »da pionirska knjižnica vsako leto pripravi veliko tematsko razstavo z vodstvom.«³ Tako je ostalo vse do danes, le da se takšne velike razstave včasih zgodijo tudi do dvakrat ali trikrat na leto. Stalnica, na katero smo v Mariborski

Vsebinska pestrost in zanimiva postavitve razstave *Odkrivanje šemskega izročila* (foto Bogo Čerin, Pionirska knjižnica Nova vas, 1996).

² D. K. [Darja Kramberger]: Kaj pripravlja Pionirska knjižnica v Mariboru za otroke. Večer, 9. oktobra 1977.

³ Darja Kramberger: Začetki in razmah pionirskih knjižnic v Mariboru. V: Na temeljih preteklosti snujemo prihodnost. Maribor: Mariborska knjižnica, 1999. Str. 134.

Vabilo na razstavo ilustracij in igrac̃ Urške Stropnik.

Na otvoritveni prireditvi ilustrator-ka in Anica Jurkovič (foto Metka Narath, Pionirska knjižnica Nova vas, 2002).

knjižnici posebej ponosni, je velika razstava originalnih ilustracij, posvečena enemu izmed slovenskih ilustratorjev. Razstavo izmenoma postavljata Pionirska knjižnica Rotovž in Pionirska knjižnica Nova vas, otvoritev pa je vselej drugega aprila, torej na Andersenov dan, ki je tudi mednarodni dan knjig za otroke. Otvoritve so resnično veliki dogodki, ki na eni strani kažejo na posebne usposobljenosti knjižničarjev, na drugi strani pa je to eden izmed učinkovitejših načinov seznanjanja javnosti. V ta namen Mariborska knjižnica pripravi vodene pogovore z umetniškimi ustvarjalci in drugimi zanimivimi osebami, odvisno od naravnosti razstave. V spremljevalnem programu se pogosto poveže s posameznimi umetniki ali umetniškimi skupinami, nemalokrat pa tudi ta del izvedejo knjižničarji sami. Posebej lepo pri tem je, da za uresničitev takšnih raznovrstnih in slikovitih dogodkov ne zadoščajo samo knjižničarji iz skupine za dejavnosti, angažirajo se vsi člani nekega oddelka, večkrat je nujno sodelovanje kar obeh osrednjih oddelkov. Tako se rodi posebno prepletanje znanj in energij, ki se kaže v vzdušju enot, to pa se spet prenaša na uporabnike. Večkrat se priprave ob otvoritvi razstav nadaljujejo tudi v drugih dejavnostih, najpogosteje v pravlji z ustvarjalnico, in drugih enotah Mariborske knjižnice. Tema se na ta način kar se da izčrpa, hkrati pa z njo seznanimo kar najširši krog svojih uporabnikov. Tak izrazit primer je bila razstava *Ilustracije Daniela Demšarja* (2001) v Pionirski knjižnici Rotovž, ko smo na otvoritvi v strokovnem pogovoru predstavili ustvarjalca, medtem ko sta Cic in Frc uganjala svoje norčije. V Pionirski knjižnici Nova vas so istočasno pripravili razstavo ilustracij *Podobe iz Tisoč in ene noči* istega avtorja. Otvoritev razstave v Pionirski knjižnici Nova vas je bila isti dan, a dve ure kasneje kot v Pionirski knjižnici Rotovž. To ni bila konvencionalna otvoritev, saj sta Zdenka Gajser in Sonja Matijević pripravili *Večer pripovedovane besede in glasbe za odrasle* in pripovedovali tudi pripovedke iz *Tisoč in ene noči*, medtem ko je bila v popoldanskem času organizirana pravlji z ustvarjalnico z isto temo. Dogodki niso toliko imenitni zaradi dveh vzporednih kakovostnih prireditev, ampak tudi zaradi sijajnega prepleta dejavnosti, ki jih neguje Služ-

ba za mlade bralce: postavitve razstave, pogovor z ustvarjalci, pripovedovanje pravljic, sodelovanje obeh osrednjih pionirskih enot Mariborske knjižnice in le-te z drugimi kulturnimi ustanovami. Pripovedovanje pravljic za odrasle pa je Službo za mlade bralce pove-zalo tudi s takratno Službo za odrasle bralce.

Ko že govorimo o oplajanju in prehajanju ene dejavnosti v drugo, ne moremo mimo tematske razstave *Moj svet, kmetovo življenje in delo* (1997). Temo za razstavo je izbrala Maja Logar, ki je navezala stike z avtorico knjige *Kmet*, z mladimi ilustratorji iz Osnovne šole Svetega Primoža na Pohorju, ki so knjigo ilustrirali, k sodelovanju pa je povabila še člane kluba bralcev, ki je takrat v Pionirski knjižnici Rotovž v popoldanski dejavnosti družil odraščajoče bralce. Pri razstavi je presenetljivo, da so bili mladi tako navdušeni nad spoznavanjem kmečkega življenja, opravil, orodja in pripomočkov, da so z zanimanjem sledili nastajanju razstave, nabiranju eksponatov, se povezovali z vrstniki ruralnega okolja in pod mentorstvom avtorice razstave skupaj z njimi oblikovali pestro otvoritev. Na otvoritvi so poleg obeh skupin otrok gostovali avtorica knjige etnologinja Marija Makarovič, založnik založbe Scepter, mentor ilustratorjev Franci Škerget, nastopala pa je še folklorna skupina Osnovne šole Prežihov Voranc. Odziv otrok na tej prireditvi je bil med drugim velik tudi zato, ker jih je zanimalo, kakšno razstavo in program so pripravili ter kako plešejo njihovi sošolci in prijatelji.

Vodstva po razstavah

Po vseh velikih tematskih razstavah, pa tudi po vseh tistih, ki se zdijo posebej tehtne, Mariborska knjižnica, v želji, da bi razstavo približala še večjemu številu obiskovalcev, organizira vodstva. To nikakor ni suhoparno podajanje podatkov, saj knjižničarji ob sproščenem pogovoru, pripovedovanju pravljic in likovnih ustvarjalnicah mladim posredujemo strokovne informacije, jim nevsiljivo odpiramo vrata v svet določene tematike, pri čemer uporabljamo znanje, ki smo ga pridobili ob pripravah na razstave in njihove otvoritve. Temelji

Razstava *Moj svet, kmetovo življenje in delo*, pogovor z avtorico Marijo Makarovič in mladimi ilustratorji s Sv. Primoža je vodila Maja Logar (foto Robert Kereži, Pionirska knjižnica Rotovž, 1997).

Umetniški doživljaji ob ogledu razstave pod vodstvom Roberta Kerežija (foto Tadej Regent, Pionirska knjižnica Rotovž, 1998).

za tak pristop so bili postavljeni že leta 1977: *Ker pa si v Pionirski knjižnici prizadevajo mlade bralce pri vseh dejavnostih pritegniti k neposrednemu odzivanju, so si tudi obisk razstave o tovarišu Titu tokrat zamislili drugače kot običajno. V knjižnico vabijo razrede k učni uri, v kateri imajo otroci priložnost povedati, kaj že vedo o Titovem življenju in delu, hkrati pa zvedeti še marsikaj novega. V skladu z učnim programom do 5. razreda osnovne šole so v knjižnici izbrali fotografije iz Titovega življenja, ob katerih se med učenci in knjižničarko razvije sproščen pogovor, knjižničarka pa otrokom predstavi razstavljene knjige in drugo gradivo, prebere nekaj odlomkov ter jim zavrti magnetofonski trak s posnetimi pesmimi o Titu in odlomki iz njegovih govorov pionirjem in mladini. Z razstavo o Titu začenja Pionirska knjižnica razvijati oblike dela, ki naj bodo dopolnilo pouku, zlasti pa spodbuda učencem za samostojno delo s knjigo.*⁴

Skozi vsa leta smo, kakor je običajno, vodili knjigo vtisov za vsako posamezno veliko tematsko razstavo. Seveda se je nabralo precejšnje število mnenj, od katerih smo izbrali samo nekaj drobtinic.

Za naše najmlajše goste spregovorijo njihove vzgojiteljice: »Smo otroci iz vrta Otona Župančiča iz Maribora. Ilustracije Mojce Cerjak so nam zelo všeč. Želimo si, da bi gospo Mojco spoznali. Tudi mi bi ji narisali nekaj lepega.« (*Ilustracije Mojce Cerjak*, 1997.) Malo večji otroci že znajo svoje misli strniti sami: »Najbolj všeč so mi slikanice. Rože so mi najbolj všeč.« (Mihael Gačnik, *Daniel Demšar – ilustrator*, 2001.) »Tako so lepe, da ne moreš odnehati gledati.« (Miha Velca, *Marija Lucija Stupica*, 2002.) Nekateri med njimi so usmerjeni tržno: »Ilustracije so prekrasne. Ne moremo jim določiti cene.« (Zala, 4.c, *Marija Lucija Stupica*, 2002.) Otroci iz višjih razredov znajo svoja mnenja oblikovati povsem samostojno: »Izvedel sem mnogo zanimivega o filmu. Hvala!« (Tadej Kac v imenu učencev 6.b razreda OŠ Bojana Iliča, *Slovenska mladinska literarna dela na filmu*, 1986.) Nekateri svoje vtise strnejo prav poetično: »Do razstavišča je bilo v prvem snegu daleč. Razstava je dobra, na slikah, plakatih gledamo stare znance. Tovarišica izredno lepo govori in mi jo radi poslušamo. Bolijo

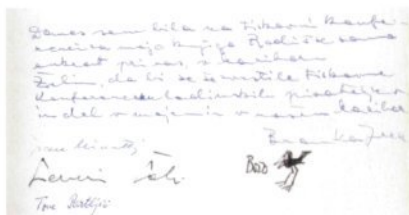
⁴ D. K. [Darja Kramberger]: Nova oblika dela v Pionirski knjižnici. Večer, 12. maja 1977.

nas noge!« (Adrijana Avguštin, 8.a, *Pravljica v slikah*, 1986.) Kakšni znajo biti zelo kritični: »Ne razumem, kako to, da v slovenski, pionirski knjižnici ne morete razstaviti slovenskih slikanic, ampak samo tuje, da izgleda, da so več vredne. Ampak po moje niso, ker ne vem, kakšen smisel imajo te tuje knjige v slovenski knjižnici.« (Ksenija Bračko, *Otrok v svetu pravljice*, 1976.) Dragoceni so vtisi študentov: »Razstava mi je zelo všeč. Vaše ilustracije poznam kar nekaj časa preko otroških pravljic, pri tej razstavi pa sem dobila možnost za ogled originalnih del.« (Študentka likovne pedagogike, *Marija Lucija Stupica*, 2002.) Ali: »Ilustracije so mi zelo všeč. Večkrat sem se spraševala, kako izgledajo v resnici in sem navdušena.« (Maja, študentka likovne pedagogike, *Marija Lucija Stupica*, 2002.)

Seveda je knjižničarjem pomemben vsak posamezen vtis, posebno pa smo veseli in ponosni na izjave ustvarjalcev samih: »Hvala, ker ste mi pripravili tako lepo razstavo!« (Ančka Gošnik-Godec, *Zelišča male čarovnice*, 1996.) Ali pa: »Danes sem bila na tiskovni konferenci za mojo knjigo *Rodiš se samo enkrat* pri nas, v Mariboru. Želim, da bi se še zvrstile tiskovne konference mladinskih pisateljev in del v mojem in v našem Mariboru.« (Branka Jurca, *Dvajset knjig Branke Jurca*, 1972.)

Posebnosti razstavne dejavnosti v Pionirski knjižnici Rotovž in Pionirski knjižnici Nova vas

Zdaj, ko smo opisali priložnostne in tematske razstave in jih poskušali pretresti z najpomembnejših vidikov, bi bilo zanimivo poiskati tudi posebnosti v razvoju Pionirske knjižnice Rotovž in Pionirske knjižnice Nova vas, pa tudi slediti rasti posameznikov, kadar je to mogoče. To je zaradi kadrovskih sprememb, ki so kdaj pa kdaj tudi posledica široke mreže Mariborske knjižnice, precej zapleteno, saj so se zaposleni selili iz enote v enoto ali kako drugače prekinjali svoj razvoj, s tem pa tudi kontinuiteto oddelka.

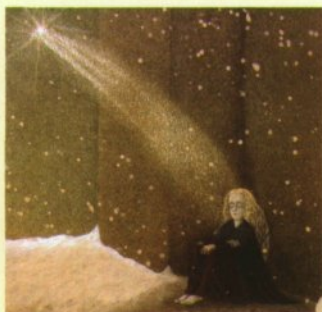
Zapis Branke Jurca v knjigi vtisov ob razstavi v Pionirski knjižnici Rotovž, 1972.

Ustvarjalni pomenek ob otvoritvi razstave ilustracij Mojce Cerjak, ilustratorica, Monika Čermelj in Maruša Avguštin (foto Suzana Slavič, Pionirska knjižnica Rotovž, 1997).

MARIBORSKA KNJIŽNICA, Rotovž trg 2, Maribor
PIONIRSKA KNJIŽNICA ROTOVŽ

Vabilo na razstavo z ilustracijo Marije Lucije Stupica (*Deklica z vžigalicami* iz knjige H. Ch. Andersena *Pravljice*, 1998).

To je še posebej občutila Pionirska knjižnica Rotovž, ki je kot centralna in najstarejša enota za mlade bralce razstave pripravljala najdlje, hkrati pa je doživela največ kadrovske spremembe. Tako bi zelo težko poiskali rdečo nit, ki bi se raztezala skozi vsa desetletja. Znotraj te heterogenosti bomo poskušali kljub vsemu poiskati smernice, na katere bi se oprli. Še preden pa sploh začnemo, naj še enkrat omenimo Darjo Kramberger, saj je tej dejavnosti postavila visoke teoretične in praktične standarde za Pionirsko knjižnico Rotovž in s tem Mariborsko knjižnico v celoti, ki so jih zaposleni upoštevali in so aktualni še danes, čeprav prilagojeni novemu času, nadgrajeni in izpopolnjeni.

Kljub pestrosti lahko v Pionirski knjižnici Rotovž odkrijemo dve stalnici. Prva je ta, da so bili v tej enoti vse do leta 1990 aktualni družbenopolitični dogodki in partizanska tematika, ki so bili izčrpani z vseh mogočih koncev, od iskanj novih zornih kotov do pomembnejših in aktualnih obletnic. Takšno usmeritev je spodbujal tudi Festival Kurirček z vsakoletnimi festivalskimi prireditvami in posvetovanji o mladinski književnosti, likovnem in glasbenem ustvarjanju za mlade ter z obiski pisateljev na šolah in v pionirskih knjižnicah.

Druga stalnica Pionirske knjižnice Rotovž je bila knjižničarka Ana Marija Petančič, ki se je v letih od 1972 do 1992 specializirala izključno za pripravljanje razstav, kar počne še danes v Pionirski knjižnici Tabor, čeprav ne več tako kontinuirano. Njeno delo je zavirljivo, saj je v teh letih postavila ali sodelovala pri okoli stopetdesetih razstavah. Pri njej se manj opazijo lastna stremjenja, zato pa je toliko bolj razvidna usmeritev enote v celoti. Tako najdemo številne predstavitve avtorjev, s posebnim poudarkom na slovenskih ustvarjalcih, informiranje bralcev o pravilnem ravnanju s knjigo in že omenjeno tematiko NOB. Zdi pa se, da je področje, ki jo intimno priteguje, narava, zlasti še ekologija, letni časi in tudi ljudske šege. Temu posveča veliko pozornost v zadnjih nekaj letih, čeprav se kot posebno nagnjenje nakazuje že tudi v času, ko je bila zaposlena v Pionirski knjižnici Rotovž.

Od vsega začetka sta v tej enoti pri razstavah, vzporedno z drugimi svojimi dejavnostmi, sodelovali tudi

Anica Jurkovič in Sonja Matijevič ter kasneje vse nadaljevali v Pionirski knjižnici Nova vas. Razstavam so se posvečale tudi vodje Službe za mlade bralce Darka Tancer-Kajnih, Blanka Bošnjak in Maja Logar, sodelovale so zlasti pri velikih tematskih razstavah, jih idejno zasnovali, organizirale prenose iz drugih institucij in vodile strokovne pogovore. Darka Tancer-Kajnih se je posebej posvetila razstavam, ki jih je Mariborska knjižnica postavljala v tujini in jih tam tudi predstavljala.

Neizbrisljive sledove sta v Pionirski knjižnici Rotovž pustili tudi Monika Čermelj in Suzana Slavič. Kot rečeno, se razmere za dejavnost slabšajo, saj vedno bolj utesnjeni prostor onemogoča svoboden razmah razstavišča. V zadnjem obdobju smo ob strokovni pomoči zagato omilili s postavitvijo steklenih vitrin pred okna. S tem je razsežnost prostora ostala neokrnjena, hkrati pa omogoča učinkovito in nevsiljivo informiranje bralcev in prijetno vzdušje, ki ga pričara prosojna svetloba v prostoru. Težki pogoji imajo tudi svojo dobro plat, saj zaradi stiske Andreja Babšek, predvsem pa Tanja Dolinšek in Robert Kereži iščejo vedno nove ustvarjalne rešitve, v razstavišče pa se spreminja kar celotna enota. Od obnovitve Knjižnice Rotovž leta 2001 se je kot še večji problem pokazalo postavljanje velikih tematskih razstav, saj prostorskih kapacitet s selitvijo Velike čitalnice v Malo dvorano ni več niti znotraj knjižnice. Tako od tedaj naprej razstave postavljamo v Razstavnem salonu Rotovž Umetnostne galerije Maribor.

Rast Pionirske knjižnice Nova vas, ki je stara dobro desetletje, je bila veliko bolj homogena in enakomerna. Zlasti uspešna se je pokazala možnost, ki omogoča postavljanje vseh razstav v enoti sami, kjer neposredno z izposojjo obrodi lepe sadove. Ker je enota mlada in je tudi kadrovsko rasla brez večjih pretresov, zlahka odkrijemo rdečo nit, ki se plete skozi vsa leta: knjižničarji so naravnani zlasti k ljudskemu izročilu in etnologiji. Ker so enota, ki še prav posebej neguje pripovedovanje pravljič, se razstave pogosto navezujejo nanje in v to smer so naravnana tudi vodstva po razstavi, ustvarjalnice in morebitne druge dejavnosti. Ob Anici Jurkovič, Sonji Matijevič in Agici Kovše je zanimiv razvoj Zdenke Gajser. V prvih letih so jo zanimali predvsem

Otvoritev razstave izvornih ilustracij Marije Lucije Stupica. Z leve: Monika Čermelj, Darka Tancer-Kajnih, Suzana Slavič in kustos Robert Inhof (foto Maja Logar, Pionirska knjižnica Rotovž, 2002).

Razstave vabijo k ogledu (foto Janko Rath in Metka Narath, Pionirska knjižnica Nova vas, 1999, 2003).

pisatelji in njihova dela (*Beatrix Potter, Vitan Mal, Pika Nogavička*), kasneje so jo zanimala teme, povezane s hrepenenjem (*Kraljmatjaževo hrepenenje, Zlatorog, Ko zaspijo drevesa, Krištof Lambergar*), v zadnjem času jo odlikuje predvsem hudomušnost (*Enci benci, Njegovo veličanstvo ptičje strašilo.*)

Ker je Pionirska knjižnica Nova vas enota, kjer si lahko ob knjigah uporabniki izposodijo še igrače, naj omenim tudi uspešne razstave igrač. Prva je bila še v Pionirski knjižnici Rotovž z naslovom *Razstava knjig in igrač za miroljubno vzgojo otrok* (1987) in je že nakazovala nagibe in želje, ki so se kasneje uresničili, drugi dve, *Stare igrače, nove igrače Njari, ilustracije Jelke Reichman iz albuma starih igrač* (1990) in *Ilustracije in igrače Urške Stropnik* (2002), pa sta že bili v Pionirski knjižnici Nova vas.

Razstave Mariborske knjižnice, še posebej tiste velike, so pomembno zaznamovale kulturni prostor in skupaj z ostalimi dejavnostmi bogatile svet otrok na mariborskem in širšem področju. Z Mariborsko knjižnico so odraščali nekoč, ko je še edina ponujala kakovostno izpopolnitev prostega časa in z njo odraščajo še danes, ko obstajajo številne možnosti. Lahko se ponašamo s številnimi osebnostmi, ki so kot otroci redno obiskovale naše dejavnosti, še bolj pa smo veseli, da smo tu in tam kakšnemu otroku uspeli polepšati dan, odstreti vrata v neznani svet, prebuditi ljubezen do knjig, zapustiti lepe spomine za odrasle dni. Zato smo vztrajali nekoč in še danes vztrajamo na tej poti, in verjamem, da bodo kljub težavam tako počele še generacije za nami. Kaj je lepšega kot ob zaključku prebrati naslednje besede: »*Zelo sugestivna razstava: vsebinsko in postavitveno. Čestitam Mariborski knjižnici za organizacijo razstave – in vse priznanje strokovnemu entuziazmu kolegov iz Maribora.*« (Marjana Kobetova iz Ljubljane, *Rdeča kapica in zlobni volk: ob 200-letnici bratov Grimm*, 1986.)